

مطالعه‌ای آماری از چهار دوره مجلس شورای اسلامی

■ تصویری آماری از مجالس پس از انقلاب

دفتر بررسی‌های سیاسی - اجتماعی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پیش‌نوشتار

زبان کمی و ارقام و اعداد شاید به خودی خود نتواند تحول و علیت یک موضوع را روشن سازد ولی محققاً اسباب و ابزاری است بس نافع برای آگاهی از عمق و ایجاد ارتباط بین پیشینه‌ها و وضعیت حاضر. مسلماً نقش آمار در روشن ساختن چنین ارتباطی غیرقابل انکار است و به پژوهنده این فرصت و قابلیت را اعطا می‌کند تا با مدد از صورت ظاهری وقایع، علل اصلی و

عنصر درونی رویدادها و اسباب وقوع آن را با سهولت بیشتر یافته و به طور مستدل به ارزیابی آنها پردازد و به کمک تعمیم داده‌ها، سیر حرکت‌های آتی را پیش‌بینی نماید. با همین باور، در مرکز پژوهش‌های مجلس مطالعه‌ای تحت عنوان «هم‌سنجی منشأ اجتماعی نمایندگان مجالس قبل و بعد از انقلاب ایران» به همت آقای مرادی نماینده طریقه و چناران انجام شد. آنچه در این نوشتار می‌آید و هم‌سنجی بین چهار

تعداد متوسط حضور ۱/۸۶ درصدی بانوان می‌باشد.

● همان‌گونه که از جدول شماره (۲) پیداست، از مجموع ۲۰ نماینده زن، ۴۰ درصد دارای تحصیلات زیر دیپلم، ۵ درصد فوق دیپلم، ۱۵ درصد لیسانس، ۲۵ درصد فوق لیسانس و ۱۰ درصد دارای تحصیلات دکترا بوده‌اند.

● در دوره چهارم، ۶۵ درصد از ۹ نماینده زن حاضر در مجلس تحصیلات لیسانس تا دکترا داشته‌اند که این رقم مؤید ارتقای میزان تحصیلی بانوان در همین دوره نسبت به سه دوره قبل است.

۲- وضعیت سنی نمایندگان در چهار دوره قانونگذاری

چنانچه از جدول شماره (۴) پیداست حرکت ارقام جدول به سمت میانه است، یعنی منحنی نمایندگان زیر ۳۰ سال سیری نزولی دارد و در مقابل درصد حضور نمایندگان با سن‌های میانه جدول، سیری عمودی. البته با آنکه رشد در همه مقاطع سنی میانه جدول یکسان نیست، مع‌هذا حاکی از قلت شدید در ردیف‌های بالایی و پایینی جدول است.

همان‌طور که از جداول و نمودار پیداست، روند حضور نمایندگان زیر ۳۰ سال و بالای ۶۵ سال را می‌توان به صورت جدول زیر- که نشان‌دهنده حرکت به سمت سن میانه است - ترسیم کرد.

دوره قانونگذاری مجلس شورای اسلامی را میسر می‌سازد، تنها قناعتی است به چند جدول و نمودار از سلسله جداول و نمودارهای متعدد مطالعه یاد شده و اشاره‌ای است کوتاه و مجمل به تحلیلهای مبسوط مندرج در گزارش اصلی. لذا در این نگرش صرفاً به ارائه جداول و تحلیلی کوتاه از آن اکتفا خواهد شد.

از بین آمارهای متنوع قابل قیاس، متغیرهای زیر برای بررسی انتخاب شده‌اند.

۱- جنسیت

۲- سن

۳- شغل نماینده و شغل پدر وی (پس از

انقلاب اسلامی)

۴- میزان تحصیلات و رشته تحصیلی

۵- میزان عملکرد کمی

۶- تعداد داوطلبین و رأی‌دهندگان و

قیاس از نظر مرحله انتخاب.

۱- قیاس از لحاظ جنسیت

جدول شماره (۱) نشان‌دهنده تحول در انتخاب نمایندگان زن است که بالاترین درصد را در مجلس چهارم (۳/۳ درصد از مجموع نمایندگان) و کمترین درصد را در مجلس سوم (۱/۱ درصد) می‌توان دید. به عبارت دیگر همان‌گونه که از جدول نیز قابل استخراج است طی ۴ دوره به ترتیب، ۴، ۴، ۳ و ۹ زن در مجلس حضور داشته‌اند که مجموع چهار دوره، معرف حضور ۲۰ تن از نمایندگان زن در مجلس است که این

جدول شماره (۱) - مقایسه نمایندگان در چهار دوره از نظر جنس

جنس	چهارم		سوم		دوم		اول		دوره	جنس
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
زن	۳/۳	۹	۱/۱	۳	۱/۴	۲	۱/۵	۴	۲	زن
مرد	۹۶/۶	۲۵۹	۹۸/۸	۲۶۴	۹۸/۵	۲۶۵	۹۸/۴	۲۵۹	۲۵۹	مرد
جمع کل	۱۰۰	۲۶۸	۱۰۰	۲۶۷	۱۰۰	۲۶۹	۱۰۰	۲۶۳	۲۶۳	جمع کل

جدول شماره (۲) - مقایسه میزان تحصیلات زنان نماینده با مردان نماینده در چهار دوره

جنس	چهارم		سوم		دوم		اول		دوره	تحصیلات	جنس
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد			
مرد	۱۱/۱	۱	۶۶/۶	۲	۷۵	۳	۵۰	۲	زیر دیپلم	مرد	
	۱۱/۱	۱	—	—	—	—	—	—	فوق دیپلم		
	۲۲/۲	۲	—	—	—	—	۲۵	۱	لیسانس		
	۲۲/۲	۲	۳۳/۳	۱	۲۵	۱	۲۵	۱	فوق لیسانس		
	۲۲/۲	۲	—	—	—	—	—	—	دکتر		
	۱۱/۱	۱	—	—	—	—	—	—	دانشجو		
	۱۰۰	۹	۱۰۰	۳	۱۰۰	۴	۱۰۰	۴	جمع		
	۶/۹	۱۸	۱۱/۳	۳۰	۲۶/۴	۷۰	۲۳/۵	۶۱	زیر دیپلم		
	۹/۲	۲۴	۱۵/۹	۴۲	۱۰/۵	۲۸	۹/۲	۲۴	دیپلم		
	۵/۴	۱۴	۷/۹	۲۱	۷/۵	۲۰	۵/۷	۱۵	فوق دیپلم		
۲۸/۹	۷۵	۳۴/۴	۹۱	۲۳	۶۱	۲۰/۸	۵۴	لیسانس			
۱۴/۶	۳۸	۶	۱۶	۷/۱	۱۹	۹/۲	۲۴	فوق لیسانس			
۱۳/۵	۳۵	۷/۱	۱۹	۴/۱	۱۱	۸/۴	۲۲	دکتر			
۱۰/۸	۲۸	۶/۴	۱۷	۴/۱	۱۱	۴/۲	۱۱	دانشجو			
۱۰/۴	۲۷	۱۰/۶	۲۸	۱۶/۹	۴۵	۱۸/۵	۲۸	نامشخص			
۱۰۰	۲۵۹	۱۰۰	۲۶۴	۱۰۰	۲۶۵	۱۰۰	۲۵۹	جمع			

جدول شماره (۳) - مقایسه سن زنان نماینده با مردان نماینده در چهار دوره

جمع	چهارم		سوم		دوم		اول		دوره	سن
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۱	۱۱/۱	۱	—	—	—	—	—	—	۳۰	زیر ۳۰
۳	۲۲/۲	۲	—	—	۲۵	—	۲۵	۱	۳۵ تا ۳۱	
۳	—	—	—	—	۲۵	۱	۵۰	۲	۴۰ تا ۳۶	
۶	۲۲/۲	۲	۳۳/۳	۱	۵۰	۲	۲۵	۱	۴۵ تا ۴۱	
۵	۳۳/۳	۳	۳۳/۳	۱	۲۵	۱	—	—	۵۰ تا ۴۶	
۲	۱۱/۱	۱	۳۳/۳	۱	—	—	—	—	۵۵ تا ۵۱	
۲۰	۱۰۰	۹	۱۰۰	۳	۱۰۰	۴	۱۰۰	۴	جمع	
۱۱۳	۲/۳	۶	۶/۸	۱۸	۱۳/۹	۳۷	۲۰	۵۲	۳۰ زیر	
۲۴۶	۱۶/۹	۴۴	۲۹/۱	۷۷	۲۳/۷	۹۴	۲۳/۹	۹۲	۳۵ تا ۳۱	
۲۴۷	۲۲	۸۳	۲۶/۵	۷۰	۲۳/۳	۹۲	۱۲/۳	۳۲	۴۰ تا ۳۶	
۱۶۴	۱۷/۷	۴۶	۱۲/۸	۲۴	۱۴/۳	۲۸	۱۷/۷	۴۶	۴۵ تا ۴۱	
۱۳۹	۱۳/۸	۳۶	۱۲/۸	۲۴	۱۳/۲	۲۵	۱۳/۱	۲۴	۵۰ تا ۴۶	
۷۶	۱۰/۴	۲۷	۶/۸	۱۸	۵/۶	۱۵	۶/۱	۱۶	۵۵ تا ۵۱	
۲۹	۴/۲	۱۱	۲/۶	۷	۴/۱	۱۱	۳/۸	۱۰	۶۰ تا ۵۶	
۱۷	۲/۳	۶	۱/۸	۵	۰/۷	۲	۱/۵	۴	۶۵ تا ۶۱	
۴	—	—	۰/۳	۱	۰/۷	۲	۰/۳	۱	۷۰ تا ۶۶	
۲	—	—	—	—	—	—	۰/۷	۲	بالای ۷۱	
۱۰۴۷	۱۰۰	۱۰۰۰۲۵۹	۱۰۰	۲۶۴	۱۰۰	۲۶۵	۱۰۰	۲۵۹	جمع	

میانگین سن زنان در دور اول ۳۷/۵، دور دوم ۳۲/۵، و دور چهارم ۴۴ بوده است.

جدول شماره (۴) - مقایسه نمایندگان در چهار دوره از نظر سن

درصد	چهارم		سوم		دوم		اول		دوره	سن
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۱۰/۷	۲/۶	۷	۶/۷	۱۸	۱۳/۷	۳۷	۱۹/۷	۵۲	۳۰	زیر ۳۰
۲۳/۳	۱۷/۱	۲۶	۲۸/۸	۷۷	۲۳/۴	۶۳	۲۳/۹	۶۳	۳۱-۳۵	
۲۳/۴	۳۰/۹	۸۳	۲۶/۳	۷۰	۲۳/۴	۶۳	۱۲/۹	۳۴	۳۶-۴۰	
۱۶	۱۷/۹	۲۸	۱۳/۱	۳۵	۱۴/۸	۲۰	۱۷/۸	۴۷	۴۱-۴۵	
۱۳/۴	۱۴/۵	۳۹	۳۱/۱	۳۵	۱۳/۳	۳۶	۱۲/۹	۳۴	۴۶-۵۰	
۷/۳	۱۰/۴	۲۸	۷/۱	۱۹	۵/۵	۱۵	۶	۱۶	۵۱-۵۵	
۳/۶	۴/۱	۱۱	۲/۶	۷	۴	۱۱	۳/۸	۱۰	۵۶-۶۰	
۱/۶	۲/۲	۶	۱/۸	۵	۰/۷	۲	۱/۵	۲	۶۱-۶۵	
۰/۵	—	—	۰/۳	۱	۰/۷	۲	۰/۳	۱	۶۶-۷۰	
۰/۲	—	—	—	—	—	—	۰/۷	۲	بالای ۷۱	
۱۰۰	۱۰۰	۲۶۸	۱۰۰	۲۶۷	۱۰۰	۲۶۹	۱۰۰	۲۶۳	جمع کل	

جدول شماره (۵) - وضعیت سنی نمایندگان مجلس شورای اسلامی

ردیف	گروه سنی	دوره اول	درصد	دوره دوم	درصد	دوره سوم	درصد	دوره چهارم	درصد	جمع
۱	۲۹-۳۰	۲۹	۱۳/۳۴	۱۱	۸/۹۵	۱۲	۲/۳۲	۷	۲/۶	۷۰
۲	۳۹-۴۰	۷۳	۳۳/۳۴	۱۱۴	۴۶/۳۴	۱۲۷	۵۰	۱۲۹	۲۸	۴۲۹
۳	۴۹-۵۰	۸۱	۳۶/۹۹	۷۵	۳۰/۴۹	۸۰	۳۱/۵۰	۸۷	۳۲/۴	۳۲۳
۴	۵۹-۶۰	۲۹	۱۳/۳۴	۳۰	۱۲/۲۰	۳۰	۱۱/۸۱	۳۹	۱۴/۵	۱۲۸
۵	۶۹-۷۰	۵	۲/۲۸	۵	۲/۰۳	۵	۱/۹۷	۶	۲/۲	۳۱
۶	۷۹-۸۰	۲	۰/۹۱	—	—	—	—	—	—	۲
جمع		۲۱۹	۱۰۰	۲۴۶	۱۰۰	۲۵۴	۱۰۰	۲۶۸	۱۰۰	۹۸۷

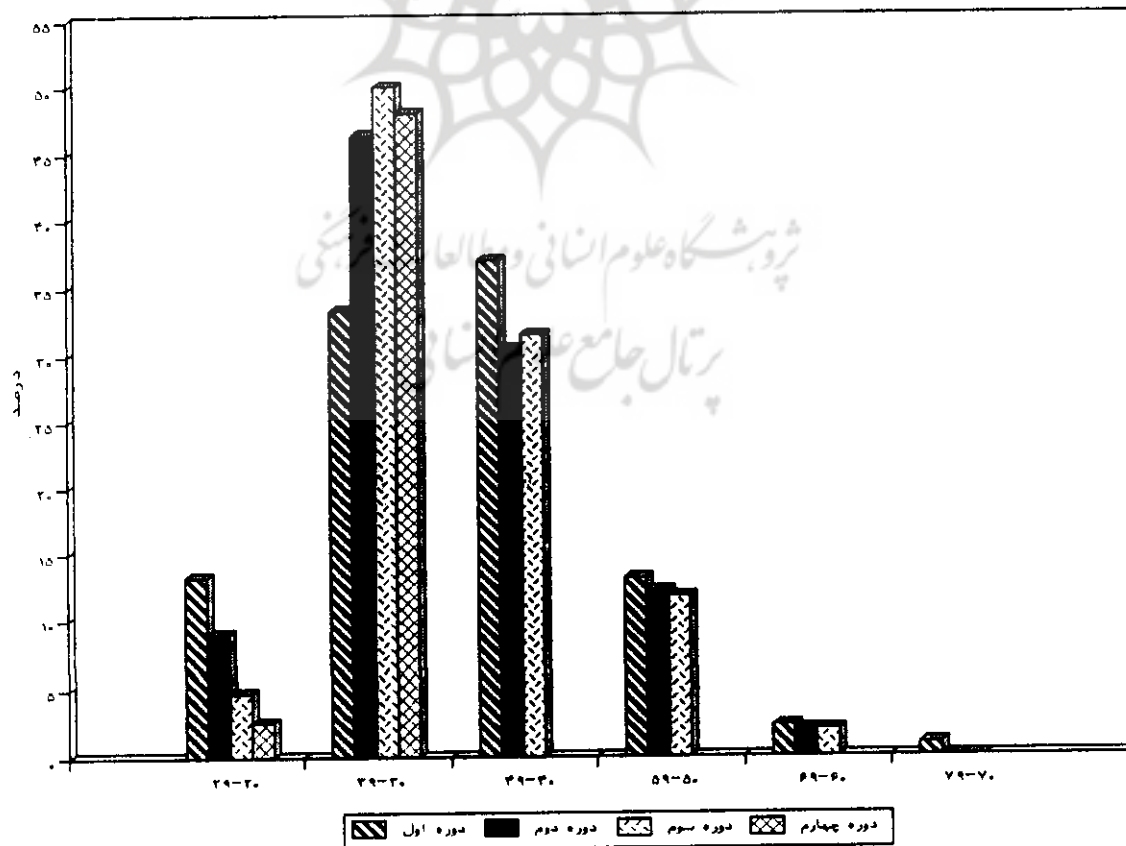
۳- مقایسه نمایندگان ۴ دوره از نظر میزان تحصیلات و گوههای عمده شغلی

● چنانچه جدول (۷) نشان می دهد درصد کاهش نمایندگان دارای مدارک زیر دیپلم (قیاس دوره اول و چهارم)، حدود ۷۰ درصد و درصد افزایش دارندگان دارای مدرک دکترا (در همان دوره ها)، حدود ۱۷ درصد می باشد.

جدول شماره (۶) - روند تغییر سنی حضور نمایندگان

دوره	درصد حضور نمایندگان زیر ۳۰ سال	درصد حضور نمایندگان بالای ۶۵ سال
۱	۱۹/۷	۰/۳
۲	۱۳/۷	۰/۷
۳	۶/۷	۰/۳
۴	۲/۶	۰

نمودار شماره (۱) - وضعیت سنی نمایندگان مجلس شورای اسلامی در طول چهار دوره قانونگذاری

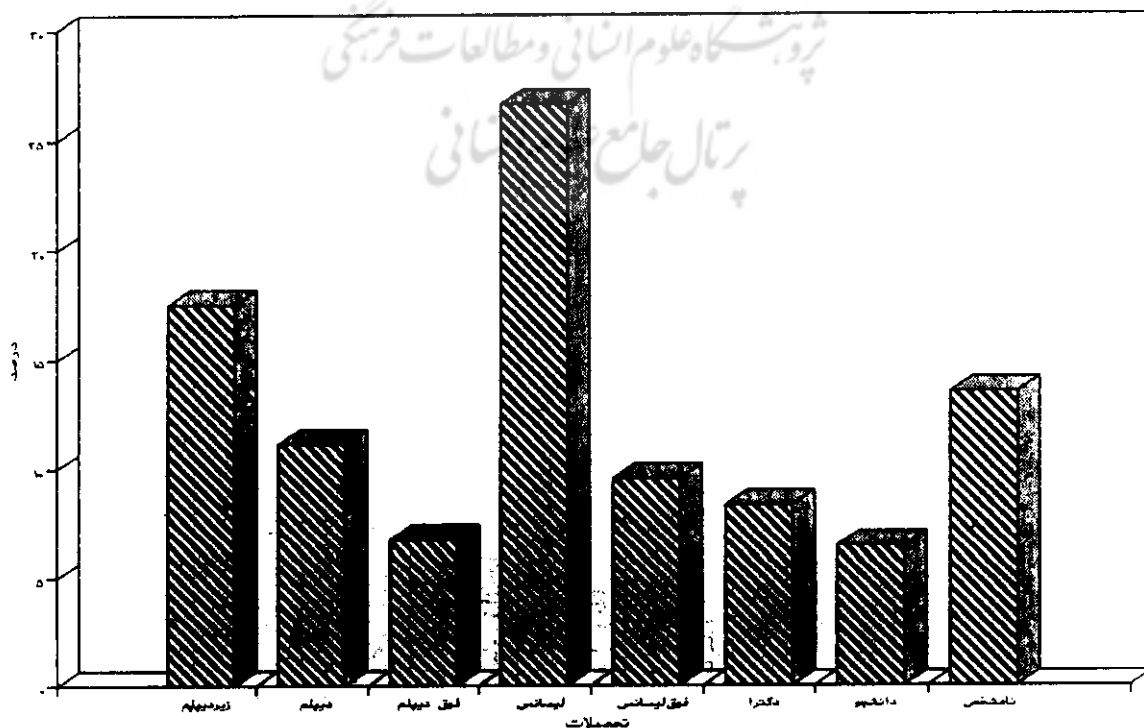

جدول شماره (۷) - «مقایسه نمایندگان در چهار دوره از نظر میزان تحصیلات»

دوره تحصیلات	اول		دوم		سوم		چهارم		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
زیردیپلم	۶۳	۲۳/۹	۷۳	۲۷/۱	۳۲	۱۱/۹	۱۹	۷	۱۸۷	۱۷/۵
دیپلم	۲۴	۹/۱	۲۸	۱۰/۴	۴۲	۱۵/۷	۲۴	۸/۹	۱۱۸	۱۱/۱
فوق دیپلم	۱۵	۵/۷	۲۰	۷/۴	۲۱	۷/۸	۱۵	۵/۵	۷۱	۶/۷
لیسانس	۵۵	۲۰/۹	۶۱	۲۲/۶	۹۱	۳۴	۷۷	۲۸/۷	۲۸۴	۲۶/۶
فوق لیسانس	۲۵	۹/۵	۲۰	۷/۴	۱۷	۶/۳	۴۰	۱۴/۹	۱۰۲	۹/۵
دکتر	۲۲	۸/۳	۱۱	۴	۱۹	۷/۱	۳۷	۱۳/۸	۸۹	۸/۳
دانشجو	۱۱	۴/۱	۱۱	۴	۱۷	۶/۳	۲۹	۱۰/۸	۶۸	۶/۴
نامشخص	۴۸	۱۸/۲	۴۵	۱۶/۷	۲۸	۱۰/۴	۲۷	۱۰	۱۴۸	۱۳/۵
جمع کل	۲۶۳	۱۰۰	۲۶۹	۱۰۰	۲۶۷	۱۰۰	۲۶۸	۱۰۰	۱۰۶۷	۱۰۰

● آنچه به جداول و نمودار گویای سابق باید بیفزاییم، این است که بیشترین فراوانی رشته تحصیلی در بین نمایندگان در ۴ دوره، مربوط به رشته‌های مهندسی ۱۳ درصد، حقوق و علوم قضایی ۸/۱ درصد، رشته‌های بهداشت و علوم پزشکی ۶/۹ درصد و رشته‌های عمومی ۶/۷ درصد می‌باشد.

نمودار شماره (۲) - مقایسه نمایندگان در چهار دوره از نظر میزان تحصیلات

جدول شماره (۸) - مقایسه نمایندگان در چهار دوره بر حسب گروههای عمده شغلی بعد از پیروزی انقلاب (بر حسب درصد)

درصد	جمع	چهارم		سوم		دوم		اول		دوره	گروههای عمده شغلی
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۶/۵	۷۲	۸/۹	۲۴	۷/۴	۲۰	۴/۴	۱۲	۶	۱۶		کارکنان مشاغل علمی فنی و تخصصی
۳۲	۴۴	۲۸	۱۰۲	۴۰/۴	۱۰۸	۱۸/۲	۴۹	۳۲/۳	۸۵		مدیران و کارمندان عالی رتبه
۳۱	۳۳۳	۱۷/۱	۴۶	۴۱/۱	۱۱۰	۲۰/۴	۵۵	۴۶/۳	۱۲۲		کارکنان امور دفتری و اداری
۷/۵	۸	۰/۳	۱	۰/۷	۰/۲	۰/۷	۰/۲	۱/۱	۲		کارکنان امور بازرگانی و فروشندگان
۰/۴	۳	-	-	-	-	-	۳۱/۱	-	-		کارکنان امور خدماتی
۰/۵	۴	-	-	۰/۳	۱	۰/۳	۱	۰/۷	۲		کشاورزان، دامداران، جنگلداران و ...
											کارگران مشاغل تولیدی و امور حمل و نقل
۰/۱	۱	-	-	۰/۳	۱	-	-	-	-		روحانیون
۸/۵	۹۲	۰/۷	۲	۷/۴	۲۰	۱۳/۷	۳۷	۱۳/۵	۳۳		نمایندگان
۱۸/۳	۱۹۸	۳۳/۲	۸۹	۰/۷	۲	۲۹/۷	۱۰۷	-	-		در اسارت
۰/۲	۲	۰/۷	۲	-	-	-	-	-	-		در حال تحصیل
۰/۸	۹	۰/۷	۲	۱/۱	۳	۱/۱	۳	۰/۳	۱		نامشخص
۰/۱	۱	-	-	-	-	-	-	۰/۳	۱		جمع
۱۰۰	۱۰۶۷	۱۰۰	۱۰۶۷	۱۰۰	۲۶۸	۱۰۰	۲۶۷	۱۰۰	۲۶۳		

است. همان‌گونه که می‌بینیم در دوره سوم قانونگذاری شغل پدران ۱۵۷ نماینده یا به عبارت دیگر ۵۸/۶ درصد از نمایندگان «نامشخص» عنوان شده است که این امر مسلماً بر هر تحلیلی صاحب اثر خواهد بود. البته باید این نکته را نیز افزود که تبدیل این شاخص به ۱/۱۱ درصد ارزیابی مستقل از دوره چهارم را تقویت می‌کند.

۴- مقایسه نمایندگان چهار دوره قانونگذاری پس از انقلاب از نظر مرحله انتخاب

● بنابر یافته‌های جدول شماره (۱۰)، در دوره اول انتخابات در هیچ‌کدام از دو مرحله، حد نصاب لازم برای برگزاری مجلس به وجود نیامد و بیش از ۱/۳ از نمایندگان در مرحله میان‌دوره‌ای به مجلس راه یافتند.

● در دور چهارم مجلس، ۵۲/۶ درصد از نمایندگان در مرحله اول به مجلس راه یافتند که این رقم در قیاس با دوره سوم نازلتر و در هم‌سنجی با دوره دوم ۲ درصد افزایش نشان می‌دهد.

● از دیگر یافته‌های این جدول می‌توان به سیر نزولی شدید تعداد انتخابات میان‌دوره‌ای اشاره کرد.

۵- مقایسه تعداد داوطلبان نمایندگی و تعداد رأی‌دهندگان در چهار دوره

● با توجه به جدول شماره (۱۲) به لحاظ عدم دسترسی به آمار مربوط به تعداد

● همان‌گونه که از جدول (۸) پیداست می‌توان درصد فراوانی شغلی در ۴ دوره مجلس را به شرح زیر به دست آورد:

کارمندان و مدیران عالی‌رتبه ۳۲ درصد
کارمندان اداری و امور دفتری ۳۱ درصد
نمایندگی از دوره پیشین ۱۸/۳ درصد
(که البته این درصد به غیر از دوره اول می‌باشد).

برخی از شاخصهای قابل استخراج از جدول شماره (۹) به شرح زیر است:

● درصد نمایندگانی که مشاغل پدران آنها مناصب عالی‌رتبه دولتی، وکالت، قضاوت و پزشکی باشد، کمتر از ۱ درصد می‌باشد.

● درصد نمایندگانی که پدران آنان روحانی هستند، در دوره اول ۲۹/۷ درصد می‌باشد که این درصد با سیر نزولی همراه است و تحول آن در طی سه دوره بعد به صورت ۲۵/۷ درصد، ۱۱/۶ درصد و ۱۷/۲ درصد بوده است.

● درصد نمایندگانی که مشاغل پدر آنان در رسته کشاورز و کارگر جای می‌گیرد، طی ۴ دوره روی هم رفته سیر صعودی داشته است و از ۲۸/۸ درصد در دوره اول به ۲۹ درصد در دوره دوم، ۱۳/۱ درصد در دوره سوم و ۴۰/۲ درصد در دوره چهارم رسیده است.

● البته آنچه در تشریح ارقام فوق باید مدنظر قرار بگیرد، درصد تعداد افرادی است که شغل پدرانشان قابل یافت نبوده و در جدول در مقابل ستون «نامشخص» آمده

جدول شماره (۹) - مقایسه شغل پدر نمایندگان در چهار دوره مجلس شورای اسلامی

درصد	جمع	چهارم		سوم		دوم		اول		دوره
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۰/۸	۸	-	-	۰/۴	۱	۱/۲	۳	۱/۲	۴	معلم
۲۰	۱۹۲	۱/۱۱	۱	۵/۶	۱۵۷	۹/۷	۲۶	۲/۴	۸	نامشخص
۲۲	۲۱۲	۱۷/۲	۱۵	۱۱/۶	۳۱	۲۵/۷	۶۹	۲۹/۷	۹۷	روحانی
۴/۵	۳۷	۱۰/۳	۹	۲/۹	۸	۴/۱	۱۱	۲/۸	۹	کارگر
۲۵/۲	۲۴۲	۴۰/۲	۲۵	۱۳/۱	۲۵	۲۹	۷۸	۲۸/۸	۹۴	کشاورز و دامدار
۱/۷	۱۷	۳/۵	۳	۱/۱	۳	۱/۹	۵	۱/۸	۶	بنا و معمار
۵/۴	۴۹	۶/۹	۶	۱/۸	۵	۷/۱	۱۹	۵/۸	۱۹	بازنشسته و کارمند
۱۹	۱۸۲	۱۷/۳	۱۵	۱۰/۱	۲۷	۱۹/۷	۵۳	۲۶/۶	۸۷	کاسب و تاجر
۰/۵	۵	-	-	-	-	۱/۲	۳	۰/۶	۲	قاضی و وکیل
۰/۳	۳	۲/۳	۲	-	-	-	-	۰/۳	۱	پزشک
	۰/۳	۳	۱/۲	۱	۰/۴	۱	-	۱	-	مهندس
۱۰۰	۹۵۱	۱۰۰	۸۷	۱۰۰	۲۶۸	۱۰۰	۲۶۹	۱۰۰	۳۲۷	جمع

جدول شماره (۱۰) - مقایسه نمایندگان در چهار دوره از نظر مرحله انتخاب»

درصد	جمع	چهارم		سوم		دوم		اول		دوره	درصد
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۵۰/۶	۵۴۰	۵۲/۶	۱۴۱	۷۰/۸	۱۸۹	۵۰/۶	۱۳۶	۲۸/۲	۷۴	اول	اول
۳۹/۶	۴۲۳	۴۷/۴	۱۲۷	۲۹/۲	۷۸	۴۵/۷	۱۹۳	۳۶/۱	۹۵	دوم	دوم
۹/۸	۱۰۴	—	—	—	—	۳/۷	۱۰	۳۵/۷	۹۴	میان دوره‌ای	میان دوره‌ای
۱۰۰	۱۰۶۷	۱۰۰	۲۶۸	۱۰۰	۲۶۷	۱۰۰	۲۶۹	۱۰۰	۲۶۳	جمع	جمع

جدول شماره (۱۱) - «مقایسه نمایندگان در چهار دوره از نظر درصد آرا متخذه»

درصد	جمع	چهارم		سوم		دوم		اول		دوره	مرحله انتخاب	درصد
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد			
۵۳/۹	۲۲۷	۶۲/۱	۴۱	۷۷/۲	۶۱	۵۸/۲	۸۵	۳۰/۷	۴۰	اول	اول	
۳۱/۲	۱۳۱	۳۷/۸	۲۵	۲۲/۷	۱۸	۳۶/۹	۵۴	۲۶/۱	۳۴	دوم	دوم	
۱۴/۹	۶۳	—	—	—	—	۴/۷	۷	۴۳	۵۶	میان دوره‌ای	میان دوره‌ای	
۱۰۰	۴۲۱	۱۰۰	۶۶	۱۰۰	۷۹	۱۰۰	۱۴۶	۱۰۰	۱۳۰	جمع	جمع	
۴۸/۵	۳۱۳	۴۹/۵	۱۰۰	۶۸	۱۲۸	۴۱/۴	۵۱	۲۵/۵	۳۴	اول	اول	
۴۵/۲	۲۹۲	۵۰/۴	۱۰۲	۳۱/۹	۶۰	۵۶	۶۹	۴۵/۸	۶۱	دوم	دوم	
۶/۳	۴۱	—	—	—	—	۲/۴	۳	۲۸/۵	۳۸	میان دوره‌ای	میان دوره‌ای	
۱۰۰	۶۴۶	۱۰۰	۲۰۲	۱۰۰	۱۸۸	۱۰۰	۱۲۳	۱۰۰	۱۳۳	جمع	جمع	

جدول شماره (۱۲) - مقایسه تعداد داوطلبان نمایندگی مجلس

در دور سوم و چهارم

تأیید شده	تعداد ثبت نام کاندیداها	
—	نامشخص	دور اول
—	نامشخص	دور دوم
۱۲۷۵	۱۵۸۴	دور سوم
۲۳۲۰	۳۲۳۳	دور چهارم

جدول شماره (۱۳) - مقایسه تعداد رأی دهندگان در چهار دوره انتخابات

درصد رشد	تعداد شرکت کنندگان و رأی دهندگان	
	۱۰,۸۷۴,۴۷۰	دور اول
۴۳	۱۵,۴۸۲,۵۲۳	دور دوم
۹	۱۷,۰۱۴,۴۰۳	دور سوم
۹	۱۸,۸۰۳,۰۰۰	دور چهارم
	۶۲,۱۷۴,۳۹۶	جمع

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

جدول شماره (۱۴) - عملکرد مجلس در چهار دوره در زمینه قانونگذاری

تعداد جلسات رسمی	جمع تشخیص	بایگانی	مسترد	رویه‌ها	مصوبات	لوايح	طرحها	
۶۲۴	—	۵۴	۱۱۰	۹۴	۳۶۹	۵۶۷	۲۳۷	دور اول
۵۴۰	۳	۳۲	۲۵	۷۱	۳۲۰	۳۷۸	۱۸۲	دور دوم
۴۸۹	۸	۳۴	۱۰	۹۰	۲۵۵	۳۸۳	۳۲۲	دور سوم
۴۴۰	۶	۹	۱۹	۶۰	۲۶۶	۳۰۵	۲۰۹	دور چهارم
۲۰۱۶	۱۷	۱۲۹	۱۶۴	۳۱۵	۱۲۱۰	۱۵۳۳	۹۵۰	جمع

۷- بعضی از یافته‌های قطعی در این مطالعه:

* خاستگاه طبقاتی نمایندگان، طبقه متوسط روبه پایین جامعه است.

* تعداد داوطلبین و نمایندگان زن، سیر صعودی داشته است.

* در هر دور، تعداد داوطلبین نمایندگی و به تناسب آن تعداد رأی‌دهندگان افزایش یافته است.

* سطح تحصیلات کلاسیک در بین نمایندگان، سیری صعودی را نشان می‌دهد.

* از کمیت تعداد جلسات مجلس کاسته شده است.

* هر چه از انقلاب اسلامی می‌گذرد، سن نمایندگان مجلس شورای اسلامی به سن میانه نزدیکتر می‌شود.

ان‌شاءالله در شماره‌های آتی مجله

«مجلس و پژوهش» پس از دسترسی به آمار و اطلاعات لازم درباره شاخصهای پنجمین دوره انتخابات مجلس، گزارش قیاسی دیگری از پنج دوره عرضه خواهد شد.

□ □ □

داوطلبان نمایندگی در دوره‌های اول و دوم، استخراج رابطه‌ای قطعی میان تعداد داوطلبین و رأی‌دهندگان در چهار دوره قانونگذاری ممکن نیست، مع‌هذا افزایش حضور داوطلبان را می‌توان نمودی از رشد مشارکت سیاسی قلمداد کرد، گرچه می‌تواند لزوماً چنین نباشد.

● بیشترین درصد رشد رأی‌دهندگان مربوط به دور دوم (۴۳ درصد) است که یکی از عوامل عمده آن را باید جنگ تحمیلی و افزایش میزان همبستگی مردم دانست.

● میزان رشد تعداد رأی‌دهندگان در دوره‌های سوم و چهارم ۹ درصد بوده است، که بخشی از میزان این رشد متأثر از رشد جمعیت است.

۸- کارکرد مجلس در چهار دوره در زمینه قانونگذاری

● براساس جدول شماره (۱۳)، تعداد مصوبات از دور اول تا سوم سیر نزولی، ولی در دوره چهارم سیر صعودی داشته است.

● دور اول مجلس با ۶۲۴ جلسه رسمی بالاترین کمیت و در ادوار بعدی سیر نزولی داشته است.

● تخمین تشکیل جلسات در کل مجلس چهارم (با احتساب هر ماه ۹ جلسه) ۴۴۰ نشست می‌باشد.